

TÜRK BİYOFİZİK DERNEĞİ BÜLTENİ

Bulletin of the Turkish Biophysical Society

Türk Biyofizik Derneği Yayın Organı EYLÜL 2021 Yıl: 27 Sayı: 1

Biyofizik Derneği Yönetim Kurulu seçimi

18 Haziran 2021 Tarihinde Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Konferans Salonunda Türk Biyofizik Derneği Yönetim Kurulu seçimi yapılmış ve yeni yönetim kurulu seçilmiştir. Yönetim kurulu, Denetleme Kurulu ve Yayın Kurulu Türk Biyofizik Derneği Web sayfasında bulunmaktadır.

32. Ulusal Biyofizik Kongresi 17-19 Kasım 2021 tarihlerinde çevrimiçi olarak yapılacaktır.

Saygılarımızla,
Prof. Dr. Cemil SERT

Prof. Dr. Hamza Esen Anısına

Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyofizik Anabilim Dalı emekli Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hamza Esen'i kaybetmenin üzüntüsünü yaşamaktayız. Meslek hayatı boyunca önemli işlere imza atmış, birçok

hekimin yetişmesine katkıda bulunmuş, değerli hayat arkadaşı ve meslektaşı Prof. Dr. Ferhan Esen ile birlikte camiamıza çok değerli eserler kazandırmış, öğrencilik yıllarından başlayarak ve tüm yaşamı boyunca bir bilim adamında bulunması gereken birçok özelliği taşımasının yanında, müzikle uğraşmış, gitar çalmış bir bilim adamını tüm Biyofizik topluluğu olarak saygıyla anıyoruz.

Hayat arkadaşı Prof. Dr. Ferhan Esen, oğlu Dr. Emre Esen, kayınbiraderi ve okul arkadaşı Dr. Reha Çelikel, asistanlık yıllarında çok zaman beraber olmuş, değerli meslektaşları Prof. Dr. Ferit Pehlivan ve Prof. Dr. İsmail Günay ve doktora öğrencisi Fatma Yalçın Temürer'in hocamızla ilgili anılarını paylaşıyoruz.

*****

DEĞERLİ EŞİM ve MESLEKTAŞIM HAMZA ESEN

Hamza Esen 42 yıllık hayat arkadaşım olmasının yanında yaklaşık 35 yıllık iş arkadaşım idi. Ondan iş hayatında doğru ve düzgün olmanın, çalışma arkadaşlarımıza saygılı olmanın ve öğrencilerimize sevgi ile yaklaşarak en doğru bilgileri aktarmanın önemini gördüm ve öğrendim. Kişilerin arkasından konuşmaz, ne söyleyecek ise yüzlerine söylerdi. Bu durum kişilerin hoşuna gitmemekle birlikte Hamzacığım hiçbir zaman bu özelliğinden taviz vermedi. İnandığı yolda dimdik ilerledi.

Hamza Esen ile 35 yıl birlikte çalışarak

birbirimize çalışma ortamında hep resmi davrandık. Bu alışkanlık bazen evde de devam eder ve oğlumuz Emre: “Tamam artık, evdesiniz” derdi.

Hamza Esen, Ankara Yüksek Öğretmen Okulu ve Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümü mezunu idi. Yüksek Öğretmen Okulu mezunu olmak bazı becerileri kazanmasını sağladığından evimizdeki tüm tamirat ve tadilat işlerini usta tutmadan kendisi yapardı. Elektronik ile uğraşmayı çok severdi. ESOGÜ Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı için kaynamayan kemik kırıklarının tedavisinde kullanılmak üzere 25 adet veya daha fazla pulslu manyetik alan jeneratörü üretmişti. Hasta ekstremitesine uygulanmak üzere sistem ile birlikte kullanılan bobinleri sarması ve onların içinde oluşan manyetik alanı saptamak üzere verdiği uğraş şu an gözlerimin önünden geçiyor.

Benim yüksek lisans tez çalışmamda kullandığım pulslu manyetik alan jeneratörünü, kuvvet çevirecini ve kalibrasyonunu kendisi yapmıştı. Daha sonra doktora tez çalışmamda deri direnç düzeyinin ve yanıtının kayıtlanmasında kullandığımız elektrodermal aktivite cihazını üretmiş ve kalibrasyonunu yapmıştı.

Hamza Esen; iyi bir insan, iyi bir eş ve iyi bir baba olmanın yanı sıra iyi bir bilim adamı ve iyi bir öğretmendi. Konuştuklarından her zaman bir şeyler öğrenmek mümkündü. Bir konu hakkında sorulan bir soru için bıkmadan usanmadan saatlerce cevap verebilir ve konunun anlaşılması için büyük çaba gösterirdi.

Değerli hocalarım ve arkadaşlarım, kelimelerin yetersiz ve anlamsız kaldığı bir durumda ancak bu kadar yazabiliyorum.

Hamzacığım için “Allah rahmet eylesin, mekânı cennet olsun” cümlesini kurmak

çok zor olsa da hayatın en büyük gerçeği bu durum. En büyük acı ise sonsuz ayrılık ve onu bir daha göremeyecek olmak.

Sevgilerimle, sevgilerimizle ışıklar içinde uyu, kendin gibi aydınlık bir ortamda ol her zaman.

Prof. Dr. Ferhan ESEN

HAMZA ESEN'İN BİR BAŞKA YÖNÜ

1968 Eylül ayı. Ankara Yüksek Öğretmen Okulunda, Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümünün üçüncü sınıfına başlamak üzere tatilden geri döndük. Yurttaki arkadaşlarımdan Matematik Bölümünde okuyan Osman Taşdemir, Turan Gürkanlı ve daha birkaç arkadaşına o yaz öğrendiğim birkaç gitar parçasını çaldım. Özellikle Turan çok beğendi ve bizden iki devre sonra Turan ile aynı öğretmen okulundan gelen Can Kaya Çil adında bir arkadaşın da iyi gitar çaldığını söyledi. Daha sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde okuyan Samsunlu Can ile tanıştık. Birkaç haftalık beraber çalışma sonunda tamamlaması bir veya bir buçuk saat kadar sürecek bir repertuar hazırladık. Daha sonra Turan'ın ve diğer arkadaşların teşvikiyle Ankara Yüksek Öğretmen Öğrenci Orkestrasını kurduk. Okul idaresinin ve Öğrenci Derneğinin destekleriyle Kızılay'da bir müzik aletleri dükkânından kiraladığımız iki elektrogitar, davul takımı ve iki amplifikatörle ilk konserimizi yılbaşına doğru Aralık ayında verdik. Okul idarecilerinin de izlediği/dinlediği konser çok başarılı oldu ve okul idaresi öğrencilerin daha iyi kaynaşmasını sağlayacağı için gerekli müzik aletlerini kiralamak yerine satın almaya karar verdi. Yeni aletlerle ikinci konserimiz Öğretmen Okulları kuruluş günü olan 1969 yılı 16 Mart'ında oldu.

Konserden birkaç hafta sonra Can geldi ve bizim devreden senin gibi Ankara Fen'de Fizik öğrencisi olan Hamza Esen diye bir arkadaş var, iyi trompet çalıyormuş dedi. Hemen tanıştık Hamza ile. Müzik aletlerini aldığımız Kızılay'daki dükkândan bir

trompet kiraladık. Hamza bize birkaç parça çaldı. O zamanlar İspanya’da “El Cordobes” diye bilinen çok meşhur bir boğa güreşçisi için bestelenmiş El Cordobes trompet solosunu hiç unutmuyorum. Bu parça daha sonra “Seni Beklerim Öptüğün Yerde” adıyla birkaç sarkıcının yorumladığı popüler bir şarkı oldu. Hamza daha sonraki birkaç konserimizde ve öğrenci çaylarında iki yanağını şişire şişire trompetiyle El Cordobes’i yorumlamıştı. Sonradan öğrendiğimize göre, Hamza bir keman öğrencisi olduğu İstanbul Müzik Semineri’nden Ankara Yüksek Öğretmen Okuluna seçilmişti.

Hamza ile olan arkadaşlığımız daha sonra kendilerinden çok şey öğrendiğimiz rahmetli hocamız Ziya Güner Beyin Bölüm Başkanı ve Ferit Pehlivan abinin Baş Asistan olduğu Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Medikal Fizik Bölümünde de devam etti. Hamza daha sonra kız kardeşim Ferhan Esen ile evlendi ve ailemizin bir üyesi oldu.

Böyle bir yazıyı, Hamza’nın çok az kişinin bildiği müzik yanını açıklamak için kaleme almayı uygun gördüm. Rahmetli Hamza’mız iyi bir trompet ustası olduğu kadar iyi bir baba, iyi bir öğretmen, iyi bir bilim adamı ve her şeyden daha önemlisi, iyi bir insandı. Allah’ın selamı, bereketi ve rahmeti üzerine olsun...

Reha ÇELİKEL

İLK ÖĞRETMENİM

Hamza Esen, benim Babam ve dolayısıyla da ilk öğretmenim. Birlikte geçirdiğimiz son güne kadar da bana yeni şeyler öğretmeye devam etti, bu sayede ben de onun son öğrencisi oldum. Babam alışlagelmiş bir öğretmen değildi. Size balık tutmayı öğretmezdi. Onun yerine sizinle balığın ne olduğunu, gerçekten ihtiyacınız olup olmadığını, hangi farklı yollarla yakalanabileceğini, balık yakalamanın zararlarını, yakalamak yerine balık üretmenin avantajlarını, dezavantajlarını tartışırdı. Bu anlamda

benim içime bilim tohumunu yerleştiren kişidir babam. Bana doğrunun sonsuz, vicdanın sabit olduğunu öğretti. Herhangi bir konu hakkındaki hiçbir veriyi yeterli bulmazdı, doğru bildiklerine zaman içerisinde eklenecek yeni bilgileri beklerdi. Bilgi üretecek aklın bilim dalından, ölçekten ve yöntemden bağımsız ve de sınırsız olması gerektiğini savunurdu. Buna karşın ahlak ve vicdanın insanı insan yapan temel değerler olduğunu ve sosyal yaşamın devam edebilmesi için yozlaşmadan var olmaları gerektiğine inanırdı. Her zaman, her yerde iyi bir insandı. İnanması zor biliyorum ama türlü zorluklar gördüğü 70 yıllık yaşamında hiç kimseye tek bir kötülüğü dokunmadı. Gönül isterdi ki isminin 40 yıldır asılı olduğu duvardan indirildiğini görmeseydi; ama bunu da gördü ve çok ama çok üzüldü. Ve bana verdiği son ders de bu oldu. Maalesef üzüntü ve hayat birbirileriyle iyi geçinebilen iki dost değil.

Tüm yazdıklarımın daha değerli olacak şekilde bana hayatı boyunca çok önemli bir ders daha verdi Babam. Sevgi öyle bir duygu ki yeterince büyüdüğünde zaman ve mekân tanımıyor. Seni çok seviyorum Babacığım.

Emre ESEN

PROF. DR. HAMZA ESEN’İ KAYBETTİK

Günümüzdeki ülkemiz Tıp Fakülteleri Biyofizik Anabilim Dallarının kökleri üç önemli üniversitemiz, İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültelerinde yeşermiştir. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde Prof. Dr. Ziya Güner öncülüğünde 1960’lı yılların ortalarında önce Fizik Kürsüsü adı ile kurulup, 1970’li yılların başında adı Medikal Fizik’e, 1980’li yılların başında ise adı Biyofizik Anabilim Dalına dönüşen kurumumuz, Dicle, Akdeniz, Çukurova ve Eskişehir Osmangazi Üniversitelerinin Biyofizik Anabilim Dallarının şekillenmesine de önemli katkılarda bulunmuştur. Kürsünün ilk doktorantı ben, ikinci doktorantı Hamza Esen idi. Arada

Ankara Üniversitesine bağlı olarak kurulan Diyarbakır Tıp Fakültesi kadrosunda olup kürsümüzde doktora yapanlar da olmuştu. O yıllarda kürsümüzde çalışma konuları olarak daha çok biyolojik sıvıların elektriksel ve manyetik özellikleri ile ilgili çalışmalara yönelmiştik. Benim doktora konum biyolojik materyal ve elektrot ara yüzünde oluşan elektriksel çift tabaka elektriksel özelliklerini incelemektir. Aynı yıllarda Asistanlar Derneği ve sonraları Sendikasının Morfoloji binamızdaki temsilciliğini üstlendiğimden, 12 Mart 1971 muhtırasının ardından, Asker Alma Dairesi aracılığı ile askere gönderilerek üniversiteden uzaklaştırılmak isteniyordum. Zamanım daralmıştı, doktoramı yönetmeliklerin belirlediği minimum sürede bitirmem gerekiyordu. O yıllarda, bilgisayar teknikleri olmadığı gibi, basit cepte taşınır hesap makinaları bile henüz gelişmemişti. Facit marka kollu, dişli-çarklı hesap makinalarının ancak elektrikle çalışması yeni çıkmıştı. Gerçi kol yorulmuyordu ama kollusuna göre zamandan tasarruf da yoktu. Basit bir çarpma işlemi için dahi 20-30 saniye langır langır çalışıyordu. Benim ise belirli bir algoritmaya göre deney sonuçlarını uzun hesaplarla analiz etmem gerekiyordu. Gece yarısı saat 3'lere kadar kürsüde çalışıp, işkembe çorbacılarında bir çorba içip öyle bekar evime gidiyordum. İşte böyle sıkıntılı bir dönemde Hamza Esen'in rutin hesaplarımda bana çok yardımları olmuştu. Hocam Prof. Dr. Ziya Güner bile, zaman buldukça gelip rutin hesaplarıma yardım ederdi. O yıllarda cumartesi yarım gün mesaisi vardı. Bir cumartesi ben akşama kadar çalışmayı planlamışken, Hamza Esen ile Reha Çelikel geldiler, "Ağabey çok yoruldu, bugün öğleden sonra Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının konserine gidiyoruz, sana da bir bilet aldık, biraz dinlenmelisin" deyip beni de götürmüşlerdi. Akşam Prof. Dr. Ziya Güner bazı ortak çalışma yaptığı arkadaşlarına, Fen Fakültesindeki eski arkadaşlarına evinde bir kokteyl veriyordu.

Kıdemli asistan olarak ben de davetli idim. Kokteyl sırasında bir ara Ziya Hoca ile yan yana düştüğümüzde tez çalışmamı o gün hangi aşamaya getirdiğimi sordu. Ben de "Sormayın hocam, Reha ile Hamza beni ayarttılar, öğlen sonu Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının konserine götürdüler" dedim. Ziya Hoca tüm ikili konuşmaları durduracak şekilde sesini yükselterek "Duydunuz mu, Ferit bugün Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının konserine gitmiş" deyiverdi. Çok cici bir bayan "Konserde hangi eserler vardı" diye sormaz mı? Ben kem küm ederken, Dr. Cemil Uğurlu isimli bir dostumuz araya girip "Bugün konserde Lalo'nun İspanyol Senfonisi, Mussorgsky'nin Çıplak Dağda Bir Gece adlı senfonik şiiri vardı" demişti. Dr. Cemil Uğurlu konsere gitmediği halde konserde hangi eserlerin olduğunu biliyordu. O günden sonra klasik müziği sistematik dinlemeye başlamıştım. Doktorayı bitirir bitirmez orta halli bir müzik seti almıştım. Zaman zaman benim bekar evimde toplanır müzik dinlerdik (Resim 1). Resimdeki fotoğrafı çeken dostum Rasih Tombak Fransız Kültür Derneğine kayıtlı idi, ödünç plaklar alır getirirdi dinlerdik, ilgimizi çekerse banda da kaydederdik.

Resim 1. Soldan sağa, Hamza Esen, Necati Karaman (bir çocukluk arkadaşım, avukat), ben, Reha Çelikel, Mustafa Pehlivan (kardeşim). Fotoğraf: Rasih Tombak, şimdi Fethiye'de avukat.

Reha Çelikel kazandığı bir bursla İngiltere'ye gidip doktorasını orada tamamladı. Hamza Esen ise Ziya Güner

yönetiminde iyonik çözeltilerin elektrodinamik alanla etkileşimleri konulu tez çalışmasına başlamıştı. Zaman zaman takıldığı yerlerde destek olurdum. İsmail Günay, Babür Şahinoğlu ve Belma Turan'ın asistan olarak aramıza katılması, kısa bir süre Dr. Temel Yalçın'ın aramıza katılması ile de daha da güçlenme yolunda iken, bu kez 12 Eylül kasırgasına yakalandık. Bu kasırgada tüm kürsümüz hedefte idi. Bu kasırgada doçentlik kadrosuna yeni atanmış iken önce ben sözde "rotasyon" adı altında iki yıllığına hiç öğrencisi olmayan 100. Yıl üniversitesine sürüldüm, ben gittikten bir kaç ay sonra Ziya Hoca 1402 sayılı yasaya göre zorunlu emekliliğe sevk edildi. Kürsümüz kapatıldı, kendi kurduğumuz deney sistemlerimiz hoyratça sökülüp cihazları dağıtıldı, pahalı cihazlar hurdalar gibi bir odaya tıkıldı. Doktorali elemanlarımızdan İsmail Günay önce Samsun, sonra Adana'ya, Hamza Esen ise Eskişehir'e yardımcı doçent olarak kaçmak sureti ile kendilerini kurtardılar. Dr. Hamza Esen Eskişehir Osmangazi Üniversitesinde, yine aynı ocaktan yetişmiş Doç. Dr. Halit Yıldırım ile birlikte çalışmaya başlamıştı. Doç. Dr. Halit Yıldırım'ın çok genç yaşta vefatı üzerine 1986 da Hamza Esen Anabilim Dalı Başkanlığını üstlenmişti. Eşi Ferhan Esen de aynı Anabilim Dalı'na asistan olarak girmiş, ancak Hamza Esen etik olmayacağını düşünerek eşinin doktora yöneticiliğini üstlenmemiştir. Ferhan Esen doktorasını Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde yapmıştır. Hamza ve Ferhan Esen'ler kişilikleri ve duruşları ile Osmangazi Üniversitesinde çevrelerinin sevgi, saygı ve sempatisini kazanmışlardır. Hamza ve Ferhan Esen 2001 Ulusal Biyofizik Kongremizin ev sahipliğini üstlenmişler, topluluğumuza çok güzel bir kongre yaşatmışlardı. Hamza Esen ve Ferhan Esen'in kurduğu olumlu ilişkiler sayesinde, bu kongremizde Osmangazi Üniversitesi Rektörü ve Tıp Fakültesi Dekanı, destekleri ile birlikte, sürekli

yanımızda da olmuşlar, padişah yetkisi ile donatılmış olmasına rağmen, Sayın Rektör Prof. Dr. Necat A. Akgün bizlere bizden biri gibi davranmıştı (Resim 2).

Prof. Dr. Hamza Esen tüm biyofizik kongrelerimize katılır, sosyal faaliyetlerimiz sırasında yaptığı esprilerle çevresine neşe katardı. Rahatsızlığını duyduğumuzda şok olmuştuk. Ancak tedavilerin başarılı olacağını umuyorduk. Vefatını öğrenince ikinci bir şok yaşadık.

Resim 2. 2001 de Eskişehir Kongremiz sırasında Osmangazi Üniversitesi Rektörü Sayın Rektör Prof. Dr. Necat A. Akgün, Prof. Dr. Feride Severcan ve Prof. Dr. Ferit Pehlivan hatıra ormanına ağaç dikerken. Prof. Dr. Pekcan Ungan, Prof. Dr. Hamza Esen ve Prof. Dr. Ferhan Esen çalışanların yorulup kürekleri onlara bırakmalarını bekliyorlar.

Prof. Dr. Hamza Esen, eşi Prof. Dr. Ferhan Esen ile birlikte son yıllarda topluluğumuza, Biyofizik Nörobiyofizik ve Biyofizik Yöntemler Biyolojik Etkiler Önlemler adlı iki önemli kitap kazandırdılar. Hamza Esen'i kitapları ve esprileri ile hep anacağız, ışıklar içinde uyusun, Biyofizik topluluğumuzun başı sağolsun. Eşi Ferhan Esen'e ve oğluna sabır, uzun ve sağlıklı ömürler dilerim.

Prof. Dr. Ferit PEHLİVAN

SEVGİLİ HAMZA AĞABEY

Yüksek Öğretmen Okullularında okumuş

bizlerin çoğunun geçmişi kadar geleceği ve kaderi de benzerdir. Büyük ideallerle İlköğretmen okullarına girdik. Çoğumuz kırsal kesimlerde öğretmenden başka bir devlet memuru ve öğretmenlikten başka bir meslek bilmiyorduk. Öğretmen olunca gelirimiz iyi olacak, yazın kavurucu sıcağı altında kırdan bayırda toz-toprakla uğraşmayacak, davar arkasında koşmayacaktık.

İlköğretmen Okulu sınavlarımı kazanarak hayallerimizi gerçekleştirdik. Okudukça dünyaya farklı pencerelerden bakmaya başladık, dünyanın sadece köyümüzden, kasabamızdan ibaret olmadığını gördük. Ankara, İstanbul ve İzmir’de Yüksek Öğretmen Okulları olduğunu öğrendik. Başarılı olanlarımız sınavı kazanırsa Devlet tarafından üniversitelerde okutulmuş, sonra da lise öğretmeni olurlarmış. Hedefimizi büyüttük. Yüksek Öğretmen Okuluna gidecektik.

Bu hedefimize de ulaştık. Artık Ankara Yüksek Öğretmen Okullu idik. Bir yılda Lise 1, 2 ve 3 üncü sınıf derslerini öğrenmek için çok çalıştık. Lisede okumuş öğrencilerle birlikte üniversite sınavına girdik. Başardık ve üniversitede okumaya hak kazandık.

Siz benden dört yıl önce Ankara Yüksek Öğretmen Okuluna girmiştiniz, Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümünde okuyordunuz. Ağabeyimizdiniz. Biz hazırlıkta iken sizler müzikle uğraşan bir grup olarak popülerdiniz. Sizi uzaktan tanıyordum, samimiyetimiz yoktu. Bizi Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Medikal Fizik (Biyofizik) kürsüsü yakınlaştırdı. Medikal Fizikte asistan olunca samimiyetimiz artmaya başladı. Zaten o yıllarda Kürsüde Hocamız Prof. Dr. Ziya Güner, Dr. Asistan Ferit Pehlivan, siz ve ben yüksek öğretmenli idik. Sadece Dr. Temel Yalçın değildi.

Ben hocanın kitaplarını okur, laboratuvarında elektrik devreleri kurarak filtreleri, amplifikatörleri, ... öğrenirken, siz doktora tez projenizi yürütüyordunuz. Öğrencilere deneyleri anlatır ve gösterirdik. Hepimiz bütün öğrenci deneylerini farklı zamanlarda yaparak önce öğrenir sonra da öğrettirdik. Arada hoca gelip denetleme yapardı. Ferit Ağabeyimiz bize sınav sorusu hazırlatır, sonra da onları kontrol eder, gerekirse bazı noktalarda önerilerde bulunurdu. Çok iyi hocalık, rehberlik ve ağabeylik yapıyordu. Aslında dolaylı olarak bize kitabı okutur, soru hazırlatarak ne kadar öğrendiğimizi ölçerdi. Bu, farklı bir öğretim yöntemi idi.

Ferit Ağabey hoca ile bizim aramızda bir tampon, biyofizik konusunda ilk danışılacak kişiydi. Asistan olarak Medikal Fizik kürsüsünde başlayalı birkaç ay olmuştu. Bir akşam Ferit Ağabey ikimizi eve çağırdı. Onun dual pıkabı vardı. Plaklardan güzel klasik müzikler dinletti, eğitim, araştırma ve komşu kürsüler hakkında bilgi verdi. Hoş sohbet ederek güzel bir gece geçirmiştik.

Her asistan gibi hocanın bazı tavırlarına kıızıyorduk. Her şeyin mükemmel olmasını, bizim de her konuyu iyi bilmemizi isterdi. Hocanın yanına gidince, sınav olmamız kaçınılmazdı. Söz konusu olan araştırma konusuyla ilgili farklı alanlardan soruları sorar, bilemeyince fırça atardı. Hocanın yanına gitmeden önce konuşulacak konuyla ilgili neden, nasıl, ne zaman ve ne ile sorularına hazırlanırdık. Bir konuyu okurken hoca nasıl soru sorar, bu formül nereden çıkmış, bunun anlamı nedir gibi soruları kendi kendimize sorar yanıtlarını arardık. Fizikle ilgili bir konu konuşulurken, fizikokimya ile ilgili bir soruya cevap vermek zorunda kalırdık. Aslında hoca iyi bir araştırmacı olmak için çok çalışmak ve farklı alanlardan bilgi sahibi olmak gerekir mesajını veriyordu ve bunun için bizi zorluyordu.

Siz daha tecrübeli olduğunuzdan öğrenci deneylerinde sizden ve Ferit Ağabeyden

yararlanıyor deneylerin yapılması konusunda yardım alıyor ve deneylerle ilgili sorularımıza cevap veriyordunuz. Sonra aramıza Belma Turan, Mehmet Sorkun ve Babür Şahinoğlu katıldı. Genç kadrodaki asistanlar arasında iyi bir arkadaşlık oluştu. Çoğunlukla erkek asistanlar birlikte “Ankara-Sakarya Caddesine” mesai sonrası patates cipsi ile Arjantin Birası içmeye gidiyorduk. Bazen de hafta sonları deneyler için kürsüde buluşuyorduk.

Benim ev arkadaşım askere gidince ben senin eve taşındım ve beraber kalmaya başladık. Akşam yemeklerini ya dışarda yiyor ya da yumurta, kıyma, sosis, sucuk ile idare ediyorduk. Sıcak yemek olarak ancak çorba, pilav ve sebze yemek yapabiliyorduk. Ankara'nın Telsizler semtinde Emlak Kredi Bankasının konutlarında, iki oda bir salondan ibaret, 5. katta, asansörü olmayan bir evde kiracıydık. Kışlar Ankara'da soğuk geçiyordu. Bazı kışlar su boruları donuyor ve susuz kalıyorduk. Biz karlı ve su borularını bile donduran Ankara kışlarında elektrik sobası veya gaz sobasıyla ısınmaya çalışıyorduk. Bugünkü gibi binalarda mantolama ve ısı-camlı yalıtım yoktu. Binanın ısı yalıtımı kötü idi. Isınmada en büyük destekçimiz alt katta oturan sakindi. Kömür sobasını iyi yaktığı için tavan biraz ısınıyor, bizde giyinik oturarak gaz sobasıyla idare ediyorduk. Ama gençtik, beş-katı inip çıkmaktan şikâyet etmiyorduk. Gelecekteki güzel günler ümidiyle akşamları da çalışarak heyecanlı, neşeli ve güzel günler yaşıyorduk.

Senin Amerikan pazarından aldığın 20 W'lık “Dual” marka bir stereo pikabın vardı. Sesi gerçekten çok güzel çıkıyordu. Benim de “ITT Sharplorenz” bir radyom ve bir de teybim vardı. Ara kablolarla stereo ses çıkartmak için uğraşıyordum, ama nafile idi. Senin teypte plak çalarken çok güzel, gür ve zevkle dinlenen bir ses

çıkıyordu.

Dışarıda yemek yemekten, çorba içmekten ve evde yumurta yemekten sıkıldık, değişik bir yemek yapıp yiyeceğiz dedik. İki alt katta Yüksek Öğretmenli, dershanesi olan, seninle aynı devreden ve aynı müzik grubunda çalışmış “Can” ağabeyin annesi oturuyordu. Kolay bir yemek yapalım ama ne yapalım diye konuşurken teyze bize biber dolması yapabilirsiniz dedi. Nasıl yapacağız diye sorduk. Biber, pirinç, kıyma alın. Pirinçle-kıymayı karıştırıp dolma biberlerin içine koyun dedi. Biz pirinç ve kıyma ölçülerini sormadık. Ne olacak diye düşündük, eh bir kilo pirince-yarım kilo kıyma koyup dolduralım dedik. Pirinci yıkadık sonra kıyma ile karıştırdık. Pirinç su emdikçe şişti. Hiçbir şeye sığmaz oldu. Bizim dolma biberleri dolduğu gibi geriye bir tencerede kıymalı pirinç kaldı. Ondan da zannedersen pilav yaptık. Bunu aşağıdaki teyzeye anlatınca gülmeye başladı. Meğer yarım kilo kıymaya 250 gram pirinç koyacaktıymışız.

Kışın kahvaltı yapmak bizim için sorun oluyordu. Pratik şekilde kahvaltı işini nasıl hallederiz diye düşünürken, aklımıza ev sahibimiz geldi. Ev sahibimiz baklavacı idi. Eve yakın çarşıda dükkânı vardı. Ona gittim. “Bize bir tepsi baklava yapar mısın?” dedim. Baklavayı eve götürdüm. Sabahları ayaküstü iki-üç samsa baklava yiyip-su içince kahvaltı tamam oluyordu. Bazı akşamları baklava-ekmek bile yediğimiz oluyordu.

Önce siz sonra ben doktoralarımızı tamamladık. Ben 1981 yılının Temmuz-Ekim döneminde dört ay süreyle kısa dönem askerliğimi yaptım. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde Biyofizik Öğretim Üyeliği kadrosu yoktu. Yeni oluşturulan Yardımcı Doçent kadrosuna atanmak için yasa gereği başka üniversiteye (yeni kurulan bir üniversiteye) gitmek gerekiyordu. Tavsiye üzerine Samsun 19 Mayıs Üniversitesinde ilan edilen Tıp Fakültesi Biyofizik Yardımcı Doçent kadrosuna başvurmaya karar verdim. Sınavlar oldu, işlemler tamamlandı ve 1983

yılında Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesinde Biyofizik Yardımcı Doçenti olarak Fizyoloji Anabilim Dalında göreve başladım. Sonra Tıp Fakültesinde Biyofizik Bilim Dalı kuruldu. Benden sonra sen de Eskişehir Osmangazi Üniversitesine atandın. Artık ikimiz için de yeni hayatlar başlamıştı.

Kaderlerimiz benzer şekildeydi. Öğretmen okullarında bizleri idealist yetiştirdiler, hayalimiz ve idealimiz iyi öğretmen olmak, çocuklarımızı hem eğitmek hem de öğretmekti. Kısaca ilkökul öğretmeni olarak ülkemize en iyi şekilde hizmet etmek için çok okumak ve çok çalışmaktı. Asistan olunca çok çalışarak yetişkinleri eğitmek ve öğretmek, ayrıca ülkemizin bilimine katkıda bulunmaktı. Çalıştığımız üniversitelerde adeta yoktan var ederek kısıtlı olanaklarla eğitim setleri ve araştırma setleri kurduk, bilgilerimizi, lisans ve lisansüstü dersler, kongreler, konferanslar ve diğer aktivitelerle aktarmaya çalıştık, bilimsel değerdeki bulgularımızı ise makaleler şeklinde yayınladık, kongrelerde meslektaşlarımızla paylaştık ve tartıştık. Bilgiler biriktikçe bunları kitap şeklinde yazılı hale getirmeye başladık. Sevgili eşin Ferhan ile birlikte yazdığımız kitaplardan çok mutlu olduğumu konuşarak ifade ediyordun. Heyecanlıydın. Birikimini daha çok yazarak paylaşmak istiyordun.

Yazdığımız kitaplarla ilgili öneri ve eleştirilerimizi soruyordun. Boş durmuyor makale yazmaya devam ediyordun. Biz bu ülkenin bilim emekçileriydik. Ülkemizi çok seviyorduk. Çalışarak ülkemiz için daha çok şeyler yapmak istiyorduk. Neden istemeyelim ki, köyden şehire gitmeme, ilkökuldan üniversitede okumama imkân sağlamış, destek vermiş devlete neden hizmet etmeyeyim? Çocuklarımıza ve geleceğimize daha güzel ve yaşanacak bir ülke bırakmak için neden uğraşmayayım? Borcumuzu ödemek için çok çalışmalıydık. Biz mutluyduk,

çocuklarımız ve torunlarımız daha da mutlu olmalıydı.

Çalıştık ve emekli olduktan sonra da çalışmaya devam ediyorduk. Şimdi geriye dönüp baktığımda, Yüksek Öğretmen Okulunda okuyan arkadaşlarımın kapasite, enerji, heyecan ve duygularını düşündükçe bizlerin “bozkırda birer çekirdek” olduğunu düşünüyorum. Daha iyi olanaklar olsaydı, ülkemize eğitim, sanat, edebiyat ve bilim alanında çok daha fazla katkılar yapamaz mıydık? Yapardık, ama ancak bu kadar oldu. Gelişmiş ve geri kalmış ülke arasındaki fark herhalde budur. Gelişmiş ülkelerde bireylerden tam kapasiteyle yararlanmak için ortam yaratılıyor, fakat geri kalmış ülkede bu olamıyor, boşa harcanan, yok olan enerji ve emek çok oluyor. Aslında kırsal kesimde, kasabalarda ve fakir ailelerde olanaksızlıklar nedeniyle değerlendirilemeyen çok sayıda zekâ ve yetenek çürümeye terk edilmektedir. Maalesef zamanla etrafını belki bir lüks lambası gibi aydınlatacağı yerde bir mum gibi aydınlatıp yok olup gidiyorlar.

Sevgili Hamza ağabey, seni unutmuyacağım. Dostluğunu, sohbetini ve neşeni unutmuyacağım. Biyofizik Kongrelerinde bizleri coşturuyordun, kitleyi harekete geçiriyordun. Neşeliydin, enerji doluydun. Her Biyofizik Kongresinde seni bu halinle zihnimde yaşatacağım. 2019 yılı 9-12 Ekim tarihlerinde Çukurova Üniversitesinde Rektörlük, Dekanlık ve Çukurova Üniversitesi Biyofizik Anabilim Dalı öğretim elemanları, çalışanları olarak ev sahipliğini yaptığımız 31. Ulusal Biyofizik Kongresine gelerek bana destek verdin. 11 Ekim gecesi birlikte uzun uzun sohbet ettik. Son kongremiz olduğunu nereden bilebilirdim. Enerjiktin, mutluydın. Ben 2020 Şubatında emekli olacaktım. Daha sık görüşebilecektik. Belki bilgilerimizi yazarak Biyofizik camiası ile daha fazla paylaşacaktık. Gelecek daha güzel olacaktı. Maalesef olmadı ağabey. Geçmişte paylaştıklarımız, en güzel anılarım arasında

yerini koruyacak. Ruhun şad olsun. Seni çok özleyeceğim. 26 Ağustos 2021.

Prof. Dr. İsmail GÜNAY

HAMZA HOCAMIN ARDINDAN

Hayatımda şimdiye kadar duygularımı ifade etmekte zorlandığım anlar çok az olmuştur. Çok sevdiğim ve kendisine değer verdiğim saygı değer Hamza Hocam'ın aramızdan ayrılışını hâlâ kabullenememişken, onun hakkında bu yazıyı yazmak benim için gerçekten çok zor oldu. Bilim insanı denildiğinde her zaman aklıma ilk gelen isimdir Hamza ESEN. Öğrenmenin yaşının olmadığı canlı örneğiydi benim için. Öğrenmeyi ve öğretmeyi seven, sabırlı, nazik, kibar ve hoşgörülü tavırlarıyla güzel insandı benim Hocam. Hayata bakışı, duruşu ve olaylara yaklaşımıyla her zaman örnek aldığım değerli bir insandı. Onunla çalışma şansına sahip olduğum için her zaman kendimi ayrıcalıklı hissetmişimdir.

O yaşarken yapamadığımı, benim için yine çok değerli olan sevgili eşi Ferhan Hocam'a yapıyorum, her gördüğümde sıkı sıkı sarılıyorum. Hamza Hocam'ı her zaman sevgi ve saygıyla anacağım.

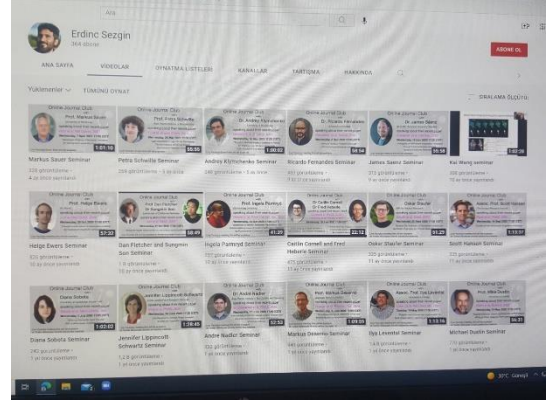
Başımız sağ olsun...

Fatma Yalçın Temürer

*****

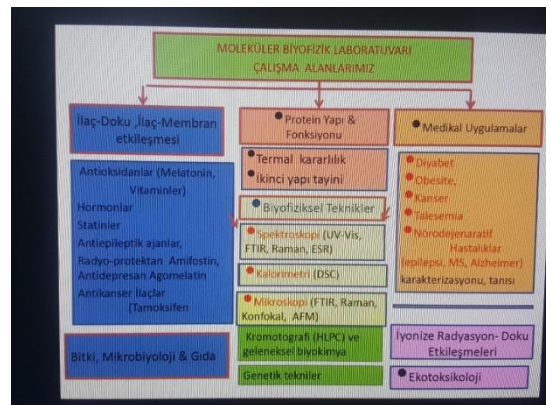
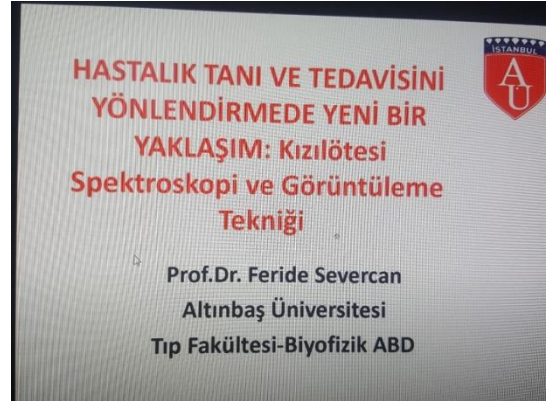
BIYOFİZİK SEMİNERLERİ

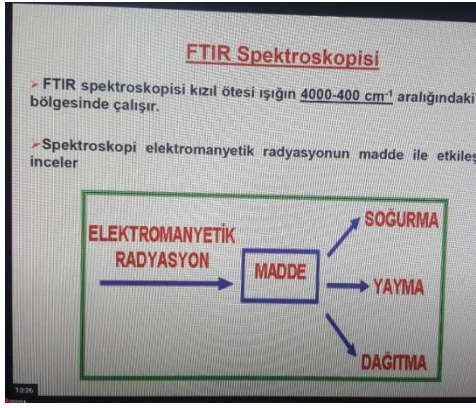
Dr. Erdinç Sezgin tarafından düzenlenen Uluslararası Biyofizik Seminerleri yapılmaktadır. Çok önemli bilimsel araştırmaları olan Bilim adamlarının kendi yetkinlik alanlarında verdikleri seminerler dizisi önem taşımaktadır.

TÜRK BIYOFİZİK DERNEĞİ SEMİNERLERİ DİZİSİ PROF. DR. FERİDE SEVERCAN'ın

“HASTALIK TANI VE TEDAVİSİNİ YÖNLENDİRMEDE YENİ BİR YAKLAŞIM: Kızılötesi Spektroskopi ve Görüntüleme Tekniği” başlıklı semineri ile başlamış ve büyük ilgi görmüştür. Seminerler devam edecektir.

**DR. ENES AKYÜZ'ÜN LİSANS-
LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİLERE
DÜZENLEDİĞİ “YENİ
BAŞLAYANLAR İÇİN
PROJE/MAKALE HAZIRLAMA
EĞİTİMLERİ”**

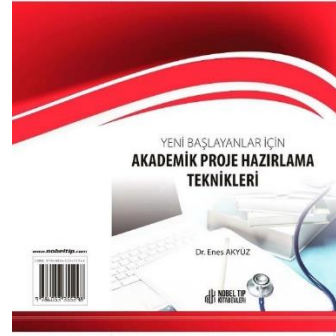
Pandemi döneminin tüm eğitim-öğretim sürecini olumsuz etkilediğini hepimiz biliyoruz. Bu sürecin olumlu seyretmesi için tüm özverili bilim insanları seferber oldu. Çevrimiçi toplantılar, kongreler, eğitimler ve benzeri onlarca etkinlik gerçekleştirildi. Bu eğitimlere yeni iki halka eklendi: “Yeni başlayanlar için akademik proje hazırlama eğitimi” ve “Yeni başlayanlar için bilimsel makale eğitimi”.

Akademik proje eğitimi başta lisans öğrencileri olmak üzere lisansüstü öğrencilerinin de katıldığı oldukça kapsamlı bir eğitim olarak gerçekleştirilmektedir. Toplamda 20 kez gerçekleştirilen bu eğitime 1300 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun sağlık alanında olması, eğitimin seyrini de bu yönde etkilemiştir.

Eğitim sonrası bir lisans projesi çağrısı olan TÜBİTAK-2209'a farklı üniversitelerden proje yazan 40 öğrencinin kabul alması motivasyonumuzu arttırdı.

Aynı eğitim sonrası, TÜBİTAK-1002 projelerinin de sisteme yüklendiği haberlerini sıklıkla alıyoruz. Bilim dünyasının bereketli topraklarına yeni tohumlar saçmak ve genç bilim insanlarının filizlenmesine katkı sunmak en büyük motivasyonlarımız.

Tüm bu proje eğitimleri, Nobel Tıp Kitabevinde yayınlanan “Yeni Başlayanlar için Akademik Proje Hazırlama Teknikleri” isimli kitapla gerçekleşti.

Pandemi sürecinde yayınlanan kitap, 20 eğitim yapılmasını sağladı. İkinci baskısı için güncellenmektedir.

Eğitimlerin başarısı sonrası, kurumum olan Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesinde zorunlu seçmeli ders olarak belirlenirken, Sağlık Bilimleri Enstitüsünde de lisansüstü zorunlu dersi olarak tayin edilmiştir.

İkinci kitap olan “Yeni Başlayanlar için Bilimsel Makale Hazırlama Teknikleri” aynı formatta hazırlanmış olup öğrencilere kaliteli bir makale yazma eğitimi vermeyi hedeflemektedir. Gelecekteki eğitimlerle öğrencilerin makale yazmaya olan endişelerinin azalması ve motive olması ümit edilmektedir.

Yayın kurulu

Dr. Enes AKYÜZ

Dr. Bircan DİNÇ

Dr. Serkan GÜRGÜL

Dr. Ebru HACIOSMANOĞLU

Dr. Bükem TANÖREN

Elektronik ortamda yayınlanma tarihi:
15.09.2021

İkinci kitap yine Nobel Tıp Kitabevinde yayınlandı. Makale eğitimleri kitap üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Eğitimlerin içeriğinden bahsedecek olursak; proje eğitimi Türkçe yazım kurallarının anlatımıyla başlamaktadır. Sonrasında, “Proje Türkçesi” olarak ifade ettiğimiz bilimsel dil kullanımı ödev destekli geliştirilmektedir. Her gönderilen proje ödevi, büyük bir titizlikle okunarak öğrencilerin hatalarını birbir keşfetmesi beklenmektedir. Demo bir proje hipotezi verilerek TÜBİTAK-1002 formu üzerinden proje hazırlamaları istenmektedir. Literatür taramasını iyi derecede öğrenen öğrenci, eğitimin sonuna kadar geldiğinde bir başlangıç TÜBİTAK projesi yazacak seviyeye gelebilmektedir. Makale eğitiminde ise, konular çok geniş bir yelpazede ele alınarak sayın Prof. Orrin Devinsky’nin 2020 yılı yazında bana öğrettiği stil ve esaslara dayanarak katılımcılara aktarılmaktadır.

Eğitimler, 2021-2022 eğitim-öğretim döneminde de tüm hızıyla devam edecektir.

Dr. Enes AKYÜZ

*****

Türk Biyofizik Derneği adına sahibi

Prof. Dr. Cemil SERT